

Zagraniczni

Michael Sela **2 III 1924–27 V 2022**

Światowej rangi uczony – profesor Michael Sela, izraelski chemik, biochemik i immunolog, od roku 1984 członek zagraniczny Wydziału IV Polskiej Akademii Umiejętności, zmarł 27 maja 2022 roku w Rehovot w Izraelu. Miał 98 lat.

Michael Sela pochodził z rodziny Samsonowiczów, osiedlonej od roku 1875 w Tomaszowie Mazowieckim. Urodził się 2 marca 1924 roku jako Mieczysław Samsonowicz, syn Jakuba, spowinowacony z Julianem Tuwimem, mężem ciotki Stefanii. Jak głosi przekaz rodzinny, to w tym mieście powstał napisany dla Stefanii wiersz Tuwima *A może byśmy tak, jedyna, wpadli na dzień do Tomaszowa?* Spopularyzowała utwór, śpiewając go, Ewa Demarczyk.

Kiedy Mieczysław miał jedenaście lat rodzina wyjechała najpierw do Rumunii, a w roku 1941 do Palestyny, która była wówczas pod mandatem brytyjskim. Wtedy Mieczysław Samsonowicz zmienił imię i nazwisko na Michael Sela.

Magisterium z chemii uzyskał w 1946 roku na Uniwersytecie Hebrajskim w Jerozolimie. Jako sekretarz handlowy poselstwa izraelskiego w ówczesnej Czechosłowacji pomagał Żydom wyjechać do nowo utworzonego państwa, Izraela.

Z placówki dyplomatycznej wrócił do Izraela w 1950 roku. Zajął się badaniami z zakresu chemii, biofizyki i immunologii w Instytucie Weizmanna. Tam też w 1954 roku uzyskał doktorat, a w 1963 – profesurę. Założył i kierował Zakładem Immunologii Chemicznej Instytutu, w którym następnie pełnił funkcje dziekana, wiceprezesa i prezesa.

Znany jako wielki orędownik badań podstawowych, profesor Sela postawił sobie za cel znalezienie chemicznych podstaw antygenowości, czyli odpowiedzi na pytanie, które cechy syntetycznych peptydów – służących za modelowe antygeny – są odpowiedzialne za ich zdolność do wywoływania odpowiedzi immunologicznej. W efekcie badań odkryto też genetyczne

podłoże odporności: antygen wysoce immunogenny dla jednego szczepu nie wywołuje podobnej reakcji u innego szczepu tego samego gatunku zwierząt laboratoryjnych.

Do historii nauki profesor Michael Sela przeszedł również jako współodkrywcą szerepionek wykorzystujących syntetyczne peptydy, leków przeciwnowotworowych i leku skutecznego w leczeniu nawracających postaci stwardnienia rozsianego (SM) – choroby o podłożu autoimmunologicznym, która niszczy białkowe osłonki mielinowe komórek nerwowych przez komórki odpornościowe organizmu.

Zadaniem zespołu profesora Seli było zsyntetyzowanie polimeru naśladującego fragment białka mieliny, który byłby narzędziem do badania mechanizmu wywoływania rzutu choroby u podatnych na nią myszy laboratoryjnych. Jeden z otrzymanych w tym celu peptydów nie wywołuje choroby u myszy, natomiast leczy rzuty SM u pacjentów, co przywraca komfort życia wielu osobom dotkniętym tą okrutną chorobą!

Dorobek naukowy profesora Michaela Seli, obejmujący ponad 800 artykułów, rozdziałów i książek z zakresu immunologii, biochemii i chemii molekularnej, został doceniony w świecie nauki. Badacz otrzymał wiele nagród i odznaczeń, w tym prestiżową Nagrodą Wolfa w dziedzinie medycyny (1998). Współpracował z setkami naukowców z różnych krajów. Uzyskał doktoraty *honoris causa* ośmiu uniwersytetów i został członkiem honorowym Izraelskiego Uniwersytetu Otwartego. W ciągu niemal 70 lat pracy naukowej entuzjazmem i pasją badawczą zaraził ponad 400 studentów kilku pokoleń.

Barbara Płytycz